

การควบคุม ป้องกันโรคระบาดในสัตว์ปีก

น.สพ.ยุทธนา โสภี

กลุ่มพัฒนาสุขภาพสัตว์

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระแก้ว

L/O/G/O

หัวข้อบรรยาย

1. มาตรการในการควบคุม ป้องกัน โรคไข้หวัดนกชนิดรุนแรงต่ำที่ไม่ใช่ H5 และ H7 ในสัตว์ปีก
  2. มาตรการพาระดับภูมิภาคคุ้มกันโรคไข้หวัดนกชนิด H5 และ H7 ในสัตว์ปีก
  3. แนวทางการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้หวัดนก H7N9
  4. มาตรการในการควบคุม ป้องกัน โรคไข้หวัดนกชนิดรุนแรง H5N1 (H5, H7)
  5. วิธีการรายงานสถานการณ์และการควบคุมโรคในสัตว์ปีก
-

1.มาตรการในการควบคุม ป้องกัน โรคไข้หวัดนก
ชนิดรุนแรงต่ำที่ไม่ใช่ H5 และ H7 ในสัตว์ปีก

L/O/G/O

1.1. เมื่อตรวจพบโรคไข้หวัดนกชนิดรุนแรงต่ำที่ไม่ใช่ H5 และ H7

- ❖ ดำเนินการสั่งกักสัตว์หรือฝูงสัตว์ที่พบโรค
- ❖ ฝ้าระวังโรคตามหลักระบาดวิทยาทางสัตวแพทย์
  - เปิด Serum 30 ตัวอย่าง และ/หรือ Cloacal swab 60 ตัว
  - ฟาร์ม Cloacal swab 100 ตัว
- ❖ สอบสวนโรคโดยทีมของ สنج.ปศจ.
- ❖ สัตว์ปีกมีอายุและขนาดที่สามารถเข้าโรงฆ่า
  - ปศจ.สั่งให้เจ้าของสัตว์นำสัตว์ปีกเข้าโรงฆ่า ที่ผ่านการรับรองและขึ้นทะเบียน
  - สัตวแพทย์ สنج.ปศจ.ควบคุมการฆ่าเชื้อโรค ณ โรงฆ่าสัตว์ปีก
- ❖ ดำเนินการทำลายเชื้อโรค ในบริเวณที่เลี้ยงสัตว์ปีกหรือฟาร์มสัตว์ปีก
- ❖ ประชาสัมพันธ์หรือแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ
- ❖ สรุปผลการดำเนินงานให้กรมปศุสัตว์ทราบทันทีที่ดำเนินการเสร็จสิ้น

2. มาตรการพบระดับภูมิคุ้มกันโรคไข้หวัดนก
ชนิด H5 และ H7 ในสัตว์ปีก

L/O/G/O

2.มาตรการพบระดับภูมิคุ้มกันโรคไข้หวัดนกชนิด H5 และ H7 ในสัตว์ปีก

- ❖ พบระดับภูมิคุ้มกันโรคไข้หวัดนกชนิด H5 หรือ H7 มากกว่าหรือเท่ากับ **1:16**
- ❖ ตรวจหาเชื้อไวรัสไข้หวัดนกในตัวอย่าง cloacal swab ของฝูงสัตว์ปีกที่ตรวจระดับภูมิคุ้มกันโรคไข้หวัดนก
- ❖ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเข้าพื้นที่ติดตามฝูงสัตว์ปีกดังกล่าวทันที เพื่อดู **อาการ** หากป่วยตายผิดปกติให้ส่งตัวอย่างซากไปยังห้องปฏิบัติการและควบคุมโรคตามมาตรการที่กำหนดทันที

2.มาตรการพบระดับภูมิคุ้มกันโรคไข้หวัดนกชนิด H5 และ H7 ในสัตว์ปีก

- ❖ ฝ้าระวังสัตว์ปีกที่เลี้ยงบริเวณรัศมี 5 กิโลเมตรจากฝูงที่ตรวจพบระดับภูมิคุ้มกัน โดยให้เจ้าหน้าที่
  - เข้าตรวจเยี่ยมเกษตรกรทุกราย
  - หากพบสัตว์ปีกป่วยตายให้เข้าควบคุมโรคทันทีพร้อมส่งตัวอย่าง cloacal swab หรือซากตรวจทางห้องปฏิบัติการ
- ❖ หากตรวจพบเชื้อโรคไข้หวัดนกชนิดความรุนแรงต่ำ subtype H5 หรือ H7 ให้ดำเนินการควบคุมโรคเหมือนชนิดความรุนแรงสูง (H5N1)

3. แนวทางการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้หวัดนก H7N9

L/O/G/O

3.แนวทางการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้หวัดนก H7N9

3.1 การดำเนินการเมื่อผู้ป่วยสงสัยหรือผลการตรวจยืนยันว่าเป็นโรคไข้หวัดนก H7N9 ในคน

3.2 การดำเนินการเมื่อผลการตรวจยืนยันว่าเป็นโรคไข้หวัดนก H7N9 ในสัตว์ปีก

3.1 การดำเนินการเมื่อผู้ป่วยสงสัยหรือผลการตรวจยืนยันว่าเป็นโรค ไข้หวัดนก H7N9 ในคน

นิยามผู้ป่วยสงสัยไข้หวัดนก

- ❖ ผู้ป่วยมีไข้ มากกว่าหรือเท่ากับ 38 องศา
- ❖ ปวดกล้ามเนื้อ ไอ หายใจผิดปกติ หายใจลำบาก ปอดบวม (อย่างใดอย่างหนึ่ง)
- ❖ ประวัติเสี่ยง อย่างใดอย่างหนึ่ง
  - 7 วัน ก่อนป่วยได้มีการสัมผัสสัตว์ปีกหรือไม่ เดินทางแหล่งมีการระบาดสัมผัสสุกรหรือสัตว์อื่นๆ ป่วย/ตายผิดปกติ
  - 10 วัน ก่อนป่วยดูแลหรือสัมผัสใกล้ชิดผู้ป่วยไข้หวัดนกหรือปอดบวม
  - 14 วัน ก่อนป่วยได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีสัตว์ปีกป่วยตาย ผิดปกติ

3.1 การดำเนินการเมื่อผู้ป่วยสงสัยหรือผลการตรวจยืนยัน ว่าเป็นโรคไข้หวัดนก H7N9 ในคน

1. ทีมสอบสวนโรคระดับจังหวัดร่วมกับสาธารณสุขระดับจังหวัดลงพื้นที่สอบสวนโรคทันที
2. เก็บตัวอย่าง Oropharyngeal swab และ Serum อย่างละ 5 ตัว/คร่าวเรือน ในคร่าวเรือนผู้ป่วยและ/หรือแหล่งที่มาที่ผู้ป่วยสัมผัส

3.1 การดำเนินการเมื่อผู้ป่วยสงสัยหรือผลการตรวจยืนยันว่าเป็นโรค ไข้หวัดนก H7N9 ในคน

- ❖ สังกักสัตว์ปีกในครัวเรือนที่ผู้ป่วย และ/หรือแหล่งที่ผู้ป่วยสัมผัส รวมถึงบริเวณใกล้เคียงหากสัตว์แพทย์พิจารณาแล้วว่า สัตว์ปีก มีความเสี่ยงในการติดโรค
- ❖ ทำความสะอาดและทำลายเชื้อโรคสัตว์ปีกในครัวเรือนที่ผู้ป่วย และ/หรือแหล่งที่ผู้ป่วยสัมผัส รวมถึงบริเวณใกล้เคียงหากสัตว์ แพทย์พิจารณาแล้วว่า สัตว์ปีกมีความเสี่ยงในการติดโรค
- ❖ สมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยสงสัย หรือยืนยัน หลีกเลี่ยงการสัมผัส สัตว์ปีก และเข้าฟาร์มสัตว์ปีก

3.2 การดำเนินการเมื่อผลการตรวจยืนยันว่าเป็นโรคไข้หวัดนก H7N9 ในสัตว์ปีก

1. อธิบดีกรมปศุสัตว์ รายงานการพบโรคไข้หวัดนก H7N9 ไปยังกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทันทีจากทราบผลตรวจ
2. อธิบดีกรมปศุสัตว์ รายงานการพบโรคไข้หวัดนก H7N9 ไปยังองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) ภายใน 24 ชั่วโมง
3. ผู้ว่าราชการจังหวัดออกประกาศกำหนดเขตโรคระบาด

3.2 การดำเนินการเมื่อผลการตรวจยืนยันว่าเป็นโรคไข้หวัดนก H7N9 ในสัตว์ปีก

4. ทำลายสัตว์ปีก พร้อมเก็บตัวอย่างซาก 2-5 ตัว ส่งห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจยืนยันทุกครั้ง ทั้งนี้ต้องดำเนินการภายใน 12 ชั่วโมง นับตั้งแต่ที่ได้รับแจ้ง **โดยทำลายเฉพาะบ้านหรือฟาร์มที่เกิดโรค หรือบ้าน หรือฟาร์มอื่นที่สัตวแพทย์พิจารณาแล้วเห็นว่าอาจสัมผัสกับเชื้อโรค**

3.2 การดำเนินการเมื่อผลการตรวจยืนยันว่าเป็นโรคไข้หวัดนก H7N9 ในสัตว์ปีก

5. ทึ่มสอบสวนโรคระดับสำนักงานปศุสัตว์เขตลงพื้นที่
สอบสวนโรคทันที
6. ทำความสะอาดและทำลายเชื้อโรค โดยใช้ยาฆ่าเชื้อโรคที่มี
ประสิทธิภาพในพื้นที่เสี่ยง
7. เผ่าระวังทางอาการโรคไข้หวัดนกอย่างต่อเนื่องในรัศมี 10
กิโลเมตรรอบจุดเกิดโรค

2.2 การดำเนินการเมื่อผลการตรวจยืนยันว่าเป็นโรค ไข้หวัดนก H7N9 ในสัตว์ปีก

8.ห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกในพื้นที่รัศมี **10** กิโลเมตรรอบจุดเกิดโรค อย่างน้อย **30** วัน หรือจนกว่าโรคสงบ

** ยกเว้นฟาร์มมาตรฐานหรือฟาร์มในระบบคอมพาร์ทเมนต์ หากจะเคลื่อนย้าย ให้เก็บตัวอย่างก่อนการเคลื่อนย้ายทุกครั้ง (ผลยืนยันทางห้องปฏิบัติการต้องเป็นลบเท่านั้น) **

2.2 การดำเนินการเมื่อผลการตรวจยืนยันว่าเป็นโรค ใช้หวัดนก H7N9 ในสัตว์ปีก

9. ในรัศมี 10 กิโลเมตรรอบจุดเกิดโรค ให้เฝ้าระวังทางห้องปฏิบัติการ
- Oropharyngeal swab สัตว์ปีกในทุกครัวเรือนๆ ละ 5 ตัว ในหมู่บ้านที่เกิดโรค และเก็บตัวอย่างซ้ำอีกครั้ง ภายใน 21 วัน หลังจากทำลายสัตว์ปีกตัวสุดท้าย
  - Oropharyngeal swab สุ่มตรวจทุกหมู่บ้านในระยะ 10 กิโลเมตรรอบจุดเกิดโรค หมู่บ้านละ 20 ตัว (4 ตัวอย่าง)

2.2 การดำเนินการเมื่อผลการตรวจยืนยันว่าเป็นโรคไข้หวัดนก H7N9 ในสัตว์ปีก

10. ฟาร์มมาตรฐานหรือฟาร์มในระบบคอมพาร์ทเมนต์ที่อยู่ในรัศมี 10 กิโลเมตรต้องมี Biosecurity อย่างเข้มงวดและเพิ่มความถี่ในการทำความสะอาดและทำลายเชื้อโรค
11. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
12. ประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับเกษตรกร

4.มาตรการในการควบคุม ป้องกัน โรคไข้หวัดนก
ชนิดรุนแรง **H5N1**

L/O/G/O

4. มาตรการในการควบคุม ป้องกัน โรคไข้หวัดนกชนิดรุนแรง **H5N1**

4.1 การควบคุมโรคไข้หวัดนกในกรณีมีสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติสงสัยเป็นโรคไข้หวัดนก

4.2 การดำเนินการเมื่อผลการตรวจยืนยันว่าเป็นโรคไข้หวัดนก

4.1 การควบคุมโรคไข้หวัดนกในกรณีมีสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติสงสัยเป็นโรคไข้หวัดนก

❖ เมื่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ได้รับแจ้งหรือตรวจพบสัตว์ปีกมีการป่วยตายต้องเข้าตรวจสอบทันที

❖ นิยามโรคไข้หวัดนก

- ฟาร์ม มีอัตราการตายอย่างน้อย ร้อยละ 1 ใน 2 วัน หรือมีอัตราการกินอาหาร และน้ำลดลงร้อยละ 20 ใน 1 วัน
- เลี้ยงแบบหลังบ้าน มีอัตราการตายอย่างน้อยร้อยละ 5 ใน 2 วัน
- โดยพิจารณาอาการของสัตว์ปีกร่วมด้วย เช่น ตายกะทันหัน หายใจลำบาก หน้าบวม น้ำตาไหล ชัก คอบิด ท้องเสีย หงอน เหนียงคล้ำ หรือหน้าแข็ง มีจุดเลือดออก เป็นต้น

4.1 การควบคุมโรคไข้หวัดนกในกรณีมีสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติ สงสัยเป็นโรคไข้หวัดนก

- ❖ ต้องดำเนินการตามมาตรการควบคุมโรคทันที โดยยังไม่ต้องรอผลตรวจยืนยัน
ทางห้องปฏิบัติการ
- ❖ รายงานการป่วยตายผิดปกติตามแบบฟอร์มเฝ้าระวังโรค (รท.1) ทาง
อินเทอร์เน็ตทันที
- ❖ ทำลายสัตว์ปีก พร้อมเก็บตัวอย่างซาก 2-5 ตัว ส่งห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจ
ยืนยันทุกครั้ง ทั้งนี้ต้องดำเนินการภายใน 12 ชั่วโมง นับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้ง
- ❖ ห้ามเคลื่อนย้าย และสั่งกักสัตว์ปีกในพื้นที่รัศมี 10 กิโลเมตรรอบจุดเกิดโรค
ทันทีอย่างน้อย 30 วัน
- ❖ ทำความสะอาดและทำลายเชื้อโรค โดยใช้ยาฆ่าเชื้อโรคที่มีประสิทธิภาพใน
พื้นที่เสี่ยง และดำเนินการต่อเนื่องจนกว่าภาวะโรคจะสงบ

4.1 การควบคุมโรคไข้หวัดนกในกรณีมีสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติ สงสัยเป็นโรคไข้หวัดนก

- ❖ เฝ้าระวังและค้นหาโรคเพิ่มเติม โดยในรัศมี 10 กิโลเมตร รอบจุดเกิดโรค จะต้องมีการตรวจเยี่ยมเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีกทุกราย โดยสอบถามอาการสัตว์ปีก (เคาะประตูบ้าน)
  - ❖ รัศมี 5 กิโลเมตร รอบจุดเกิดโรคให้มีการเก็บตัวอย่างมูลสัตว์ปีก (cloacal swab) เพิ่มเติม โดยจำนวนตัวอย่าง ดังนี้
    - cloacal swab สัตว์ปีกในทุกรัวเรือนในหมู่บ้านที่เกิดโรค โดยให้สุ่มตรวจ 5 ตัว/ครัวเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก (ถ้าเลี้ยงไม่ถึง 5 ตัว ให้เก็บทุกตัว)
    - cloacal swab โดยสุ่มตรวจทุกหมู่บ้านในระยะ 5 กิโลเมตรรอบจุดเกิดโรค หมู่บ้านละ 20 ตัว (4 ตัวอย่าง)
-

4.1 การควบคุมโรคไข้หวัดนกในกรณีมีสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติ สงสัยเป็นโรคไข้หวัดนก

- ❖ การสอบสวนโรค ให้ทีมสอบสวนโรคไข้หวัดนกระดับจังหวัดเข้าสอบสวนโรคทางระบาดวิทยาทันทีและหาพิกัดจุดเกิดโรค พร้อมสรุปรายละเอียดของการสอบสวนโรคเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น
- ❖ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ❖ ประชาสัมพันธ์ และทำความเข้าใจกับเกษตรกรและประชาชนทั่วไป

4.2 การดำเนินการเมื่อผลการตรวจยืนยันว่าเป็นโรคไข้หวัด

นก

- ❖ อธิบดีกรมปศุสัตว์ รายงานการพบโรคไข้หวัดนกไปยังองค์กรโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) ภายใน 24 ชั่วโมง นับจากทราบผลตรวจ
- ❖ ผู้ว่าราชการจังหวัดออกประกาศกำหนดเขตโรคระบาด
- ❖ สอบสวนโรคระดับสำนักงานปศุสัตว์เขตลงพื้นที่สอบสวนโรคทันที
- ❖ ดำเนินการตามมาตรการ ข้อ 4.1 อย่างเข้มงวดและต่อเนื่องจนกว่าโรคจะสงบ

5.วิธีการรายงานสถานการณ์และการควบคุม โรคในสัตว์ปีก

L/O/G/O

5. วิธีการรายงานสถานการณ์และการควบคุมโรคในสัตว์ปีก

- ❖ รายงานการป่วยตายผิดปกติตามแบบฟอร์มเฝ้าระวังโรค (รท.1) ทางอินเทอร์เน็ตทันที
- ❖ การรายงานตามแบบ สคส.1 ให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด รายงานมายังสำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ทาง E- mail:birdflu@dld.go.th ทุกวันที่ 8, 16, 23 และวันที่ 1 ของทุกเดือน
- ❖ ทั้งนี้สิ้นสุดการรายงานต่อเมื่อไม่พบสัตว์ปีกป่วยตายเป็น ระยะเวลา 21 วัน นับถัดจากทำลายสัตว์ปีกตัวสุดท้าย

5. วิธีการรายงานสถานการณ์และการควบคุมโรคในสัตว์ปีก

- ❖ ให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดรายงานผลการสอบสวนโรคระบาดในสัตว์ปีกทุกครั้งที่มีสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติตามนิยามโรคไข้หวัดนก ภายใน 7 วัน นับถัดจากวันที่ทราบว่าเกิดโรค โดยรายงานให้ สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ทราบทาง E-mail: birdflu@dld.go.th และ แนบผลทางห้องปฏิบัติการ ทางระบบสารสนเทศ
- ❖ ทุกแบบรายงานให้สำเนาส่งสำนักงานปศุสัตว์เขตทราบเพื่อการติดตาม สถานการณ์ของโรค

5. วิธีการรายงานสถานการณ์และการควบคุมโรคในสัตว์ปีก

- ❖ ให้รายงานผลการเฝ้าระวังโรคสัตว์ปีกป่วยตายประจำทุกวัน
- ❖ กรณีไม่พบสัตว์ปีกป่วย ตาย ให้รายงาน zero report ทางระบบสารสนเทศทุกวัน
- ❖ ให้สำนักงานปศุสัตว์เขตเข้าตรวจสอบในพื้นที่ที่มีสัตว์ปีกป่วยตาย และตรวจสอบการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ว่าเป็นไปตามนโยบายกรมปศุสัตว์หรือไม่

Thank You!